

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА.

Шаљива игра у 1 радњи, по туђој мисли од А. Хаџића.

(Наставак)

Милица (радосно, али одлучно) Ја ћу га дакле видети и још једанпут се шњиме разговарати. Ох, како ми бије срце, чисто хоће да ми пробије груди! Али шта сам се ја ту ужурбала? Његов бистар ум и његова ватрена неограничена љубав учиниће све, да нас избави из овог теснаца.

ПОЈАВА ПЕТА.

Златко Славујевић (улази весело) и пређашња.

Златко. Једва једаред да сам опет тако сретан те вас могу видети. Али шта вам је, драга моја Милице? Ви сте нешто тужни! Шта се то десило?

Милица (покривајући лице рукама) Ох, Златко, Златко! Снаго моја!

Златко (узнемирено) Боже драги, шта вам је? Ваша рука, ваш глас дрџе. Очи ваше, моје звездама осуто небо, пуне су суза! Шта ће свето да значи? Та говорите, Милице, ако Бога знате! Ваша ме туга убија!

Милица. Ох, Златко, ми се морамо растати!

Златко. Растати?

Милица. Тако је! Хоће да нас раставе, на веки раставе! Ми се од данас не смемо више састати, нити разговарати!

Златко. То не може, то не сме бити, драга моја Милице! Ја ћу одмах с вашом матером говорити. Она је увек тако добра била према мени! Ја ћу је молити, ја ћу је преклињати, ја ћу јој нашу љубав онако описати, као што у срцима нашим памти, па нам се мора смиловати.

Милица. Све је узалуд! Мати моја не зна шта је љубав! Она ми је већ изабрала младожењу и за осам дана, као што ми рече, биће ми пр-

стен. (У заносу) Ох, Златко, настала су тешка времена за нас и ја те ево свечано питам, да ли ме ти искрено, истинито волиш?

Златко. Како можеш тако што питати?

Милица (у заносу) Право имаш! Грех би био да се о твојој љубави још сумњам! Свака твоја песма казује, да ти је срце пуно љубави и верности према мени. (Јуначки.) Добро дакле! Има начина да се избегемо из ове беде и невоље.

Златко. Изреци га само!

Милица (одлучно) Да бегамо, Златко! Ми морамо бегати!

Златко (уплаши се) Бегати, бегати? Али куда?

Милица. Све једно ма гуд, само гад си ти уз мене! Беж'мо одавде, беж'мо од човека, ког ми је мати изабрала за мужа и ког још ни по имену не познајем!

Златко (за себе.) Да мене сретна, ала ме воли! Ја сам јој све на свету! Па све то учинише моје песме! Ох, Бранко, Змај Јоване и ти, Јакшо, да сте благословени, по сто пута благословени, што ме начинисте песником! Вама имам да захвалим на срећи овој!

Милица. Је си ли спреман?

Златко. Те још како! Само ми се ипак чини, да би нам ваљало мало размислити.

Милица. Ко размишља, тај не воли искрено! Од чега зазиреш?

Златко. Помисли само, Милице, изнеће те на глас!

Милица. Шта ми је стало до тога! Зар не ћеш ти бити уз мене, сунце моје јарко, дико и обрано моја? Зар ја не ћу бити на веки твоја?

(Наставиће се.)

НЕШТО О КОМИЧНОМЕ.

Комично се не мора увек појављивати у драматичној форми, али шaljива игра, ако хоће да буде драма, мора се приказати у драматичном облику. Исто тако има шaljивих игара, које су грађене по основи драматичној, а нису шaljиве игре, ма да су им привидно и налик. Ово је речено нарочито ради оних шaljивих игара, у којима претеже сатиричка жица. Не разликујемо тога овако тек да цецидлачимо, већ за то, што хоћемо да докажемо, да је комично гледиште у песничству од веће вредности него сатирично. О Молијеру рече неки Енглез, да се једном свидело господу Богу, да развесели род човечији свим обиљем радости овога света, па да је за то створио Молијера, спустио га на земљу и ово му рекао: „Хајде, иди доле на земљу, пртај људе, разговарај браћу и поправи их, ако можеш.“ Овде је веома лепо назначен задатак комичне драме, која ваља, осим другога, и садржајем својим да нас разблажи. Сатира не треба тога, и ако се који пут и заодене драматичним оделом. И сатира нам износи нашу слику, и ми одмах видимо да је то наша слика, и она хоће да нас поправи, па нас за то и кара, али нам то карање није ни мало угодно. За то ипак није све оно комично, што је весело. Лакрдија је н. пр. увек весела, често и раскалашна, али за то није сваки пут и комична.

Комика се бави са слабостима људске природе. Што човек мисли, осећа и хоће, ако је слабо, биће и комично, ако се противи прагматичном разуму и реалном свету. Слабост у мислима, осећајима и вољи свакако је потребна за комичку, али није још довољна сама по себи.

У драматичном песничству могу комичне особе на два начина показати, шта у њима бива: мисли и осећаје казују речима, а што хоће, врше чином, делом. Слабост њихова појављује се у томе, што не умеју та средства тако удесити, да у оним приликама, у којима живе, своје тежње зблиља изведу. Говориће речи и изводити дела, која се по смислу своје, и по свом природном успеху противе ономе, што намеравају постићи. Та противност између нели и средстава, између тежње и успеха — чини их комичнима.

Људи су комични ради свога говора, кад видимо, да је противан мислима и осећајима, које

би хтели изразити. Одавде се уједно види и то, у чему се разликује комика од ироније. И иронијом друго се вели, а друго се мисли, али је противност између мисли и говора хотимична, што се одмах и примети, намера је пак тој противности, да се што јаче истагне слабост, која се шиба. Уз иронију смејемо се и ми и говорник, који се нечему руга; уз оно, што је комично, не смеје се говорник ни мало, већ се смејемо ми, а смејемо се и њему и противности му између намере и успеха. Када ову комичност производе само поједине речи, или чак поједини гласови, није од превелике вредности. Таква нас противност ретко када затече, сувише је очевидна; налазимо је често у лакрдијама. Логична противност између говора и мисли много је комичнија. Ми, н. пр. гледамо, како се говорник мучи, да нешто докаже, а кад је изговорио, доказао је управо противно од онога, што је хтео доказати. Уз то се још ичуди, како су глупи они, који га не могу да појме. Он је да како тврдо уверен о логичности свога умовања, али ми, који смо га слушали, па смо опазили логичну му погрешку, преносимо с места оне придеве глупости на њега самог. Наша превелика пажња, којом смо му у почетку пратили говор, док се нисмо уверили да имамо посла са slabим човеком, прелази у угодно чуство, које је последица комичности, и јавља се смехом.

Ово је речено кад когод мисли криво о чему, то исто ваља и за оног, ко осећа криво. У том је погледу Фалстаф узор праве комичности. Није ни мало комично, кад се с разлогом бојимо, да ће нас разбојници поробити или убити, али је са свим што друго, кад се Фалстаф боји да ће га поробити безазлени трговци. А кад још знамо и то, да се тај исти Фалстаф мало пре градио јунаком од мегдана, да је сам хтео да пороби оне трговце, од којих се сада боји: то му се морамо грохотом насмејати, ма да бисмо се иначе морали срдити на тог неваљалца. Гради се јунаком, хтео би робити, а овамо је букавица, који се боји трговаца, којих се не може нико бојати. Ту је толико незграпности, да му је комичност његова карактера недољива.

(Свршиће се)

Д Ж С Т Ш Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Разбојници.“) драма у 5 чинова, од Ф. Шилера, што су превели Ж. Шокорац и М. В. Вујић приказивани су на нашој позорници 26 фебруара.

Ми у начелу не можемо допустити, да се класичка дела на позорници скраћују, осим у колико је ова или она појава удешена ли према ономе времену, у коме је писана, што налазимо кад кад н. пр. у Шекспира. Поред свију мана својих ово првенче шилерово ипак је класичко дело, те се јако опажа, кад се по која од замашнијих појава изостави, што нам је у овом случају особито било жао према носиоцима скраћених улога, нариме Фрање Мора (г. Суботића) и Амалије (г. Сајевићке). Суботић је ипак имао прилике показати, да је Фрања једна од његових најугоднијих и најбољих улога, које се навек с вољом и с окушаном снагом лаћа и изводи. — Код Амалије нам је највише криво било скраћивање уживања, изостављање појаве у врту и са Фрањом. Г. Сајевићка није имала маха, да развије сав свој лени дар, сав полет своје топлоте, која је ипак и у одломцима довољно пробијала. — Недељковић је одиграо Карла обичном позданашћу, особито у појави, с калуђером. Та је појава дала прилике публици да плеска, услед алузија на наше данашње калуђере; а и јесте чудна појава, кад слуга божија мора да се постиди пред — разбојником! Успеху те појаве допринела је много драстична комика Рашићева. У Данилу показао је Лукић и онет, да се полагамо али поуздано пење на лествицама уметности, за коју показује све више воље и дара. — И Божовић је у краткој улози Козицкога, према томе што је почетник, изнео толико полета и жара, да га кренка воља и неуморна студија могу скоро изнети на већу висину у дружини.

— 3 —

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Чешко народно позориште.) На чешко народно позориште у Прагу скупило се до сада свега 408.000 фор. а. вр. а на пензионери фонд глумачки 42.000. фор. а. вр.

* (Народно позориште у Загребу.) „Дне 1. марта.“ вели „Vienac“ „почео се дакле ред озбиљних представа у нашем народном позоришту. Приказивала се у корист наше вредне глумице Иване Бајзове „Париска сиротиња.“ слика из живота у 5 чинова по француском превео Стојановић. Ми такође представе у корист ваљаних чланова сматрамо неком светковином, код које посведочава публика симпатије према заслужним глумцима, а Ивана Бајзова, ваља рећи, заслужује поштовање наше публике с пуним правом у сваком погледу. Да та светковина није тако сјајно пошла за руком, има два врло важна разлога. Први је сам комад, а други само приказивање. „Париска сиротиња“ плод је грађанско-романтичне француске школе, у којој је коло водио чувени члан париске комуналне владе Феликс Пија којој имамо захвалити комаде као што су: „Ритар париски.“ „Chevalier de maison rouge.“ „Нелска кула“ и т. д. Главни нишан те школе беху танки живци, меко срце и

сузне очи опћинства, т. ј. ефекат. Психологија, развијтак, природа, то беху тој драматичној школи ствари сувишне. Не велимо тиме да се та врста драма изкључи из нашега репертоара, нека се дају; нашем опћинству то се донекле миле, јер се нас Хрвата дојима више непосредни ефекат. Али како има таквих плодова сила божија, треба и ту бирати. „Париском сиротињом“ пак није наш репертоар ништа добио, особито није у форми, како се код нас приказала. Од 7 до 1/2 12 сахата гледали смо смесу свију могућих немогућности, неприродних призора, невероватних слушајава, да нам је скоро и досадило. Велика погрешка беше, да се приказао цео комад, кад се бар једна трећина може избрисати. Приказивање у свему беше слабо, полагамо. Надамо се, да ће та неслика из неживота наћи свој гроб у позоришној књијници, али се преварисмо. Дне 5. марта приказао се тај комад по други пут „на многострано захтевање.“ Такова вапарска реклама у опште не спада на огласе уметничког земаљског завода, и питали бисмо смерно, каквим је начином управа за то многобројно захтевање сазнала. Ако је било запрека, па нека се рекне: за то, и зато не може се други комад приказати, и опћинство би било задовољно, али од нужде не ваља правити рекламе.“

М У З И К А.

* (Нове опере.) Еркел је зготовио своју нову оперу: „Ђурађ Бранковић“ и већ су је почели учити у мађарском народном позоришту у Пешти. — Сметана, који је довршио своју оперу „Љубишу“, ради садана комичкој опери, која се зове „Две удовице.“ — 5. фебруара приказани су били у маријном позоришту у Петрограду неколико призора из опере „Борис Годинов.“ од Мусорскога. Ова опера, која је рађена по Пушкину и Карамзину, јако се допала. — Талијански музичар Понкијели нише музику за оперу: „Конрад Валенрод“, ког је написао А. Мицкијевић.

Ж И В О П И С.

* (Коперник). Славни пољски живописац Матејко зготовљава слику, којој је главна особа неумрли Коперник. Тај славни звездар седи под небом звездама осутом, а тиху ноћ осветљује бледо светило месечево. Удубљен у своја посматрања, диже главу и руке према небу. Код ногу коперникових стоји жижак који расветљује доњи део слике, за ту слику Матејкову веле, да је тако дивно изведена да је се неможеш доста нагледати.

* (Црногорке и рањени војвода). У Паризу зготовљава за владика Штросмајера гласовити Чермак слику, која представља Црногорке, како наилазе на рањеног војводу црногорског у планини, у коју су понели храну својим мужевима. Ова гредивна слика изложиле се прво у изложби умотворица у Паризу. Тај словенски уметник направља такођер другу слику, којој је предмет приљен из живота Прокопа холога.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

38. ПРЕСТАВА

У ПРЕТПЛАТИ 24.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 6. МАРТА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

РОМАН СИРОМАШНОГ МЛАДИЋА.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА. НАПИСАО ОБТАВ ФЕЉЕ, ПРЕВЕО С. САВКОВИЋ.

О С О Б Е :

Максим Одијо, маркез шамсејски	Недељковић.
Бевалан	Станчић.
Ларок, старац од 80 година	Суботић.
Ларокова, његова снаја	Ј. Маринковића.
Маргита, његова унука	Ј. Сајевића.
Лобенен, бележник	Пешић.
Ален, стари слуга	Лувић.
Доктор Демаре	Петровић.
Воберже, надзиратељ	Соколовић.
Лујза, његова жена,	М. Недељковића.
Хелујенова, васпитатељка	Ј. Поповићева.
Обријева, рођака ларокова	Л. Маринковићева.
Христина, сироче	Љ. Зорићева.

Збива се у Паризу и у Бретањској.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 новч. а. вр. у српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Отвара се претплата на 12 представа. Ко од наших поштованих претплатника жели своја места и у овој претплати задржати, нека се изволи пријавити у вече на каси, или у позоришној писарници.

Од „Зборника позоришних дела“ изашло је до сад пет свезака. У првој је свесци „Школски надзорник, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“ и „Француско-пруски рат“, у четвртој „Краљева сеја“ а у петој „Максим Прнојевић.“ Прве две свеске стоје 20 новч., трећа 30 новч., четврта 50 новч. а пета 40 новч. а. вр.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.